

УДК 378.37/.1:615.8:004.77

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-9\(43\)-864-876](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-9(43)-864-876)

Сергета Ігор Володимирович доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри загальної гігієни та екології, Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова, вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, 21018, <https://orcid.org/0000-0002-4439-3833>

Марчук Олександр Васильович асистент кафедри фізичної та реабілітаційної медицини, Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова, вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, 21018, тел.: (067) 665-10-85, <https://orcid.org/0000-0002-4439-3833>

ГІГІЄНІЧНА ОЦІНКА УМОВ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ, ЯКІ ЗАСВОЮЮТЬ СПЕЦІАЛЬНОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПРОФІЛЮ, У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Характеристики санітарно-гігієнічного стану приміщень сучасних закладів вищої освіти, особливості умов перебування студентської молоді як в умовах гуртожитків, так і в умовах домашніх помешкань у позанавчальний період справляють суттєвий вплив на особливості функціонального стану організму, а також стан здоров'я дівчат і юнаків, які здобувають спеціальності реабілітаційного профілю. Тому здійснення санітарно-гігієнічної оцінки умов навчальної і позанавчальної діяльності студентів слід вважати обов'язковим та невід'ємним компонентом проведення досліджень гігієнічного змісту.

Метою роботи є здійснення санітарно-гігієнічної оцінки умов виконання професійно-орієнтованої навчальної діяльності студентів, які засвоюють спеціальності реабілітаційного профілю, у закладах вищої освіти та умов реалізації позанавчальної діяльності в умовах гуртожитків і домашніх помешкань.

Дослідження проводились на базі Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського та Вінницького соціально-економічного інституту Відкритого міжнародного університету розвитку людини "Україна" на підставі загально прийнятих гігієнічних методів оцінки умов здійснення навчальної і позанавчальної діяльності дівчат і юнаків. Крім того, проводилась суб'єктивно-орієнтована оцінка окремих аспектів житлово-побутових і соціальних умов життя дівчат і юнаків, особливостей організації навчального процесу, дотримання режиму рухової активності і тривалості окремих компонентів режиму дня, характеру навчання тощо на основі анкетування та інтерв'ювання за спеціально розробленою анкетой.

Отримані дані підлягали статистичному опрацюванню (процедури описової статистики, процедури кореляційного аналізу) із використання пакету прикладних програм статистичного аналізу “Statistica 6.1” (ліцензійний № BXXR901E245722FA).

Дані гігієнічної оцінки умов перебування і організації добової діяльності, рівня професійно-значущої навчальної адаптації та стану здоров'я студентів, котрі здобувають основні спеціальності як реабілітаційного фаху, так і загальномедичного фаху, цілком однозначно визначають той факт, що умови здійснення навчальної і позанавчальної діяльності переважна більшість студентської молоді, котра підлягала дослідженню, а саме 53,3% і 31,1% дівчат та 52,7% і 38,8% юнаків, що здобували спеціальності реабілітаційного фаху, визначає як переважно-комфортні та комфортні.

Умови здійснення навчальної і позанавчальної діяльності (мікрокліматичні параметри, показники освітлення, вентиляції тощо) характеризуються практично повною відсутністю суттєвих відхилень від існуючих гігієнічних вимог, є цілком порівняними, дозволяють адекватно виявити основні закономірності впливу різноманітних підходів відносно організації навчального процесу на функціональний стан та адаптаційні можливості організму дівчат і юнаків та вимагають неодмінного урахування під час розроблення підходів щодо створення превентивного освітнього середовища в умовах закладів вищої освіти.

Ключові слова: студенти, навчальна діяльність, заклад вищої освіти, спеціальності реабілітаційного профілю.

Serheta Ihor Volodymyrovych Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of General Hygiene and Ecology, National Pirogov Memorial Medical University, Pyrogov St., 56, Vinnytsya, 21018, <https://orcid.org/0000-0002-4439-3833>

Marchuk Oleksandr Vasyliovych assistant professor of the Department of Physical and Rehabilitation Medicine, National Pirogov Memorial Medical University, Pyrogov St., 56, Vinnytsya, 21018, tel.: (067)665-10-85, <https://orcid.org/0000-0002-4439-3833>

HYGIENIC ASSESSMENT OF THE CONDITIONS FOR PERFORMING PROFESSIONALLY-ORIENTED EDUCATIONAL ACTIVITIES OF STUDENTS PURCHASING SPECIALTIES OF THE REHABILITATION PROFILE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. Paracteristics of the sanitary and hygienic condition of the premises of modern institutions of higher education, the peculiarities of the conditions of

student youth both in the conditions of dormitories and in the conditions of home apartments in the extracurricular period have a significant impact on the peculiarities of the functional state of the body, as well as the health of girls and boys who acquire specializations in the rehabilitation profile. Therefore, carrying out a sanitary and hygienic assessment of the conditions of educational and extracurricular activities of students should be considered a mandatory and integral component of conducting research on hygienic content.

The purpose of the work is to carry out a sanitary and hygienic assessment of the conditions for the performance of professionally-oriented educational activities of students who master the specialties of the rehabilitation profile in institutions of higher education and the conditions for the implementation of extracurricular activities in the conditions of dormitories and home apartments.

The research was conducted on the basis of National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya State Pedagogical University named after M. Kotsyubynskyi and Vinnytsia Socio-Economic Institute of the Open International University of Human Development "Ukraine" on the basis of generally accepted hygienic methods of assessment of educational and extracurricular activities of young women and young men. In addition, a subjectively oriented assessment of certain aspects of the housing and social conditions of the lives of girls and boys, the peculiarities of the organization of the educational process, compliance with the regime of motor activity and the duration of individual components of the daily regime, the nature of education, etc., was carried out on the basis of questionnaires and interviews a specially developed questionnaire.

The obtained data were subjected to statistical processing (descriptive statistics procedures, correlation analysis procedures) using the package of statistical analysis application programs "Statistica 6.1" (license number BXXR901E245722FA).

The data of the hygienic assessment of the conditions of stay and the organization of daily activities, the level of professionally significant educational adaptation and the state of health of students who acquire the main specialties of both the rehabilitation specialty and the general medical specialty clearly determine the fact that the conditions for the implementation of educational and extracurricular activities are predominantly the majority of student youth who were subject to research, namely 53.3% and 31.1% of young women and 52.7% and 38.8% of young men, who were majoring in the rehabilitation profession, defines them as mostly comfortable and comfortable.

The conditions of educational and extracurricular activities (microclimatic parameters, indicators of lighting, ventilation, etc.) are characterized by an almost complete absence of significant deviations from the existing hygienic requirements, are quite comparable, and allow to adequately identify the main patterns of influence of various approaches regarding the organization of the educational process on the functional state and adaptive capabilities of the organism young women and young men and require essential consideration when developing approaches to creating a

preventive educational environment in the conditions of higher education institutions.

Keywords: students, educational activity, institution of higher education, specialties of the rehabilitation profile.

Постановка проблеми. Характеристики санітарно-гігієнічного стану приміщень сучасних закладів вищої освіти (ЗВО), особливості умов перебування студентської молоді як в умовах гуртожитків, так і в умовах домашніх помешкань у позанавчальний період справляють суттєвий вплив на особливості функціонального стану організму, а також стан здоров'я дівчат і юнаків, які здобувають спеціальності реабілітаційного профілю. Тому здійснення санітарно-гігієнічної оцінки умов навчальної і позанавчальної діяльності студентів слід вважати обов'язковим та невід'ємним компонентом проведення досліджень гігієнічного змісту [1, 2].

Так, відповідно до даних, викладених у сучасній науковій літературі як медичного та гігієнічного, так і психологічного та педагогічного змісту, слід підкреслити той незаперечний факт, що як успішність навчальної діяльності в умовах закладу вищої освіти, так і успішність майбутньої професійної діяльності загалом, що має здійснюватися безпосередньо на робочому місці, у багатьох аспектах визначають умови здійснення навчальної і позанавчальної діяльності студентської молоді [2, 3, 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як вихідний компонент успішної реалізації досліджень гігієнічного змісту, безсумнівно, необхідно відзначити потребу в проведенні на їх початковому етапі поглибленої санітарно-гігієнічної оцінки як умов перебування студентської молоді в ЗВО, так і умов реалізації навчальної та позанавчальної діяльності дівчат і юнаків, котрі навчаються, поза межами освітніх установ. Такий підхід є надто важливим, оскільки він і забезпечує, і підтверджує однорідність умов перебування студентів, їх однотипність та однозначність, надає можливість об'єктивно розглянути будь-які аспекти впливу чинників середовища життєдіяльності на стан здоров'я студентства, виявити перспективи створення превентивного освітнього середовища у ЗВО, яке є кінцевою метою та перспективним результатом будь-яких наукових досліджень у галузі профілактичної медицини [1, 4, 5, 6, 7].

Ураховуючи вищенаведене, потрібно відзначити, що санітарно-гігієнічна оцінка умов виконання професійно-орієнтованої навчальної діяльності студентів у закладах вищої освіти та умов реалізації позанавчальної діяльності в умовах гуртожитків і домашніх помешкань, має бути невід'ємним компонентом проведення наукових досліджень у сфері профілактичної медицини, однак, практично невивченими є подібні питання серед дівчат і юнаків, які засвоюють спеціальності реабілітаційного фаху.

Мета статті – здійснення санітарно-гігієнічної оцінки умов виконання професійно-орієнтованої навчальної діяльності студентів, які засвоюють спеціальності реабілітаційного профілю, у закладах вищої освіти та умов реалізації позанавчальної діяльності в умовах гуртожитків і домашніх помешкань.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводились на базі Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського та Вінницького соціально-економічного інституту Відкритого міжнародного університету розвитку людини “Україна”.

Рівень природного та штучного освітлення навчальних приміщень ЗВО, а також основних приміщень перебування студентів в умовах гуртожитків і в домашніх умовах, оцінювався на підставі застосування описового, геометричного та світлотехнічного методів – у першому випадку, на основі описового, розрахункового та світлотехнічного методів – у другому. Необхідно відзначити, що для об’єктивної оцінки освітленості робочих поверхонь застосовувались як цифрові люксметри Ю-116 і LX-1330B, так і багатофункціональний прилад для вимірювання параметрів середовища FLUS ET-965 (5 в 1).

Для оцінки температурного режиму визначались показники середньої температури у досліджуваних приміщеннях, вологість повітря оцінювалась на підставі визначення показників відносної вологості повітря із застосуванням аспіраційного психрометра Ассмана і термогігрометра EZODO HT-390, зрештою, швидкість руху повітря у навчальних приміщеннях вивчалась за допомогою методу кататермометрії. Важливу роль під час проведення досліджень відігравало використання багатофункціонального приладу для вимірювання параметрів середовища FLUS ET-965 (5 в 1). Крім того, в окремих випадках для здійснення гігієнічної оцінки швидкості та температури повітря, і, зокрема, проведення точкових вимірювань їх показників, застосовувався анемометр Tenmars TM-740.

Гігієнічна оцінка ефективності природної вентиляції приміщень здійснювалась шляхом оцінки вмісту вуглекислоти у повітрі із використанням поглинача Петрі. Концентрація шкідливих хімічних речовин визначалась на підставі застосування універсального газоаналізатора УГ-2.

Для вимірювання та гігієнічної оцінки температури поверхні об’єктів в ході проведених досліджень застосовувався інфрачервоний термометр-пірометр HT-822/826, для вимірювання та гігієнічної оцінки ультрафіолетового випромінювання – прилад для оцінки потужності ультрафіолетового випромінювання Tenmars TM-213 UVAB, для вимірювання та гігієнічної оцінки радіаційної обстановки – дозиметр-радіометр МКС-05 “Терра-П”, для вимірювання та гігієнічної оцінки шумо-вібраційної обстановки – шумомір Tenmars TM-102 та багатофункціональний прилад для вимірювання параметрів середовища FLUS ET-965 (5 в 1), для вимірювання та гігієнічної оцінки густини потужності

електромагнітного поля в радіочастотному діапазоні та визначення електромагнітної безпеки – тестер для вимірювання електромагнітного випромінювання Tenmars TM-195.

Крім того, проводилась суб'єктивно-орієнтована оцінка окремих аспектів житлово-побутових і соціальних умов життя дівчат і юнаків, особливостей організації навчального процесу та позанавчальної діяльності, дотримання режиму рухової активності і тривалості окремих компонентів режиму дня, характеру навчання у ЗВО, ступеня навчальної адаптації, особливостей родинних взаємовідносин, способу життя і особливостей поширення шкідливих звичок на основі анкетування та інтерв'ювання за спеціально розробленою анкетой.

Отримані дані підлягали статистичному опрацюванню (процедури описової статистики, процедури кореляційного аналізу) із використання пакету прикладних програм статистичного аналізу “Statistica 6.1” (ліцензійний № BXXR901E245722FA).

В ході проведених досліджень під час здійснення аналізу результатів визначення провідних параметрів світлового режиму у навчальних приміщеннях ЗВО на основі застосування відповідно цифрових люксметрів Ю-116 і LX-1330В та інтегрального багатофункціонального приладу для вимірювання параметрів середовища FLUS ET-965 (5 в 1), необхідно було, в першу чергу, підкреслити той факт, що рівень освітленості впродовж осінньо-зимового періоду року становив $158,33 \pm 5,05$ лк впродовж весняно-літнього періоду року складав $167,56 \pm 6,13$ лк, загалом відповідаючи гігієнічним вимогам, які встановлені (табл. 1).

В той же час слід відзначити, що протягом осінньо-зимового періоду, передусім, під час проведення відповідних інструментальних вимірювань протягом перших (перше заняття відповідно до розкладу) і останніх (третє та четверте заняття згідно із розкладом) практичних занять, спостерігались певні відмінності досліджуваних показників із значеннями встановлених згідно із існуючими гігієнічними вимогами нормативних показників. Так, нижня межа діапазону рівнів освітленості робочих місць студентів у навчальних приміщеннях впродовж осінніх та зимових місяців року, таких, як друга половина листопада, грудень, січень і перша половина лютого, які вважають “критичними” відносно створення оптимальних умов для вищої нервової діяльності та зорової сенсорної системи організму людини, у певних випадках складала 110-150 лк, переважно коливаючись у межах від 120 до 160 лк відповідно до особливостей орієнтації світлонесучих конструкцій навчальних приміщень ЗВО.

Таблиця 1

**Дані гігієнічної оцінки природного і штучного освітлення
навчальних приміщень закладів вищої освіти**

Показники	Час дослідження				р
	п	Осінньо-зимовий період	п	Весняно-літній період	
Світловий коефіцієнт, 1 : х	32	5,62±0,20	32	5,62±0,20	= 1,0
Коефіцієнт заглиблення	32	1,90±0,03	32	1,90±0,03	= 1,0
Коефіцієнт природного освітлення, %	32	1,64±0,05	32	1,79±0,06	>0,05
Рівномірність, м²/світлочка	32	8,72±0,24	32	8,72±0,24	= 1,0
Питома потужність, Вт/м²	32	40,56±1,64	32	340,56±1,64	= 1,0
Освітленість, лк	32	158,33±5,05	32	167,56±6,13	>0,05

Під час гігієнічної оцінки особливостей рівня вираження мікрокліматичних параметрів, властивих для внутрішньонавчального середовища у приміщеннях ЗВО, необхідно було звернути увагу на їх переважну відповідність встановленим гігієнічним вимогам (табл. 2).

Таблиця 2

**Дані гігієнічної оцінки мікрокліматичних умов і якості повітря
навчальних приміщень закладів вищої освіти**

Показники	Час дослідження				р
	п	Осінньо-зимовий період	п	Весняно-літній період	
Температура, °C	32	19,12±0,30	32	22,89±0,27	<0,001
Відносна вологість повітря, %	32	54,68±1,29	32	53,12±1,22	>0,05
Швидкість руху повітря, м/с	32	0,222±0,003	32	0,212±0,003	>0,05
Концентрація CO ₂ , %	32	0,075±0,005	32	0,079±0,004	>0,05

Разом з тим не могли не привернути на себе увагу і цілком нечисленні, однак наявні, за своєю кількістю ситуації, котрі засвідчували відсутність відповідності показників температурного режиму навчальних приміщень встановленим нормативним величинам, причому переважно протягом осінньо-зимового періоду року, а також у той час, коли опалювальні системи не працювали на початку опалювального сезону або працювали у цей час не на повну потужність, що потрібна для забезпечення мікрокліматичного комфорту в окремі періоди року, впродовж опалювального сезону.

Так, показники температури повітря впродовж осінньо-зимового періоду становили 19,12±0,30°C, коливаючись у межах від 14,45°C до 22,55°C, показники відносної вологості повітря складали 54,68±1,29%, коливаючись у межах від 40,05% до 60,29%, показники швидкості руху повітря досягали

0,222±0,003 м/с, коливаючись у межах від 0,132 м/с до 0,467 м/с, і, отже, мікрокліматичні умови приміщень ЗВО, де проводилась професійно-орієнтована навчальна підготовка майбутніх фахівців з реабілітації слід було визначити, як такі, що переважно є комфортними та відповідають встановленим нормативним значенням.

В той же час протягом досить нетривалих періодів (окремі дні впродовж грудня-лютого) створювались певні передумови до формування дискомфортного мікроклімату охолоджувального типу і, як наслідок, до виникнення несприятливих змін з боку провідних характеристик теплового самопочуття досліджуваних дівчат і юнаків.

Разом з тим протягом весняно-літнього періоду року середня температура повітря складала 22,89±0,27 °С, підвищуючись у певні проміжки часу до 25,0-30,0°С, відносна вологість повітря становила 53,12±1,22%, зростаючи протягом окремих періодів часу до 60,0-70,0%, швидкість руху повітря складала 0,212±0,003 м/с, коливаючись у межах від 0,170 до 0,750 м/с.

Таким чином, і у цьому разі реєструвались певні, проте нетривалі, періоди часу, передусім, протягом таких місяців, як травень та червень, для яких властивим було перевищення значень основних температурно-вологісних параметрів навчальних приміщень, що, на відміну від попередніх випадків, обумовлювало розвиток доволі чітко окреслених передумов до формування дискомфортного мікроклімату нагрівного типу, призводячи до формування протилежних, ніж у попередньому випадку, відповідно до змісту та напрямку несприятливих змін у стані теплового самопочуття дівчат і юнаків.

Концентрація CO₂ впродовж осінньо-зимового періоду року дорівнювала 0,075±0,005%, протягом весняно-літнього періоду – 0,079±0,004% і, отже, не виходила за межі гранично-допустимих величин. Лише впродовж доволі невеликого за протяжністю літнього періоду, переважно в умовах тривалого перебування студентів безпосередньо у навчальних приміщеннях, спостерігалось періодичне зростання концентрації CO₂ до 0,175-0,250%.

В ході гігієнічної оцінки шумо-вібраційної обстановки у навчальних приміщеннях ЗВО потрібно було відзначити, що рівень шуму не перевищував 25-35 ДбА, натомість, рівень вібрації – не перевищував 10-20 Дб.

Потрібно було звернути увагу і на наявність ряду інших шкідливих чинників, котрі можуть справляти негативний вплив на стан здоров'я майбутніх фахівців з реабілітації та пов'язані з особливостями навчальної діяльності в умовах ЗВО, в умовах приміщень закладів охорони здоров'я (лікарні різних типів, медичні центри, медичні клініки реабілітаційного профілю), і, зокрема, на високий ступінь нервово-психічного та нервово-емоційного напруження, надмірне навантаження на окремі органи і системи, в першу чергу, на вищу нервову діяльність та сенсорні системи, надмірну тривалість навчального дня та невпорядкований характер його організації.

Результати гігієнічної оцінки особливостей природного і штучного освітлення, основних параметрів мікрокліматичних умов та якості повітря

приміщень як в умовах приміщень гуртожитків, так і в умовах домашніх помешкань, в цілому відповідали вимогам встановлених нормативних значень. Однак слід було звернути увагу і на те, що в ряді випадків величини світлового коефіцієнту перевищували межу 1 : 6 – 1 : 8, реєструвались окремі відхилення від рекомендованих значень з боку показників коефіцієнту природного освітлення (насамперед, у такі місяці року, як листопад, грудень, січень і лютий), величини коефіцієнта заглиблення перевищували 2, значення щодо концентрації CO₂ збільшувались до 0,1% і більше.

Таким чином, дані, одержані під час проведення наукових спостережень, що стосувались особливостей умов перебування студентів як у навчальних приміщеннях ЗВО, так і в умовах гуртожитків або домашніх помешкань в ході реалізації позанавчальної діяльності, слід було вважати цілком порівняними, такими, що характеризуються відсутністю виражених відхилень від існуючих гігієнічних вимог, і тому дозволяють чітко та наочно виявити основні закономірності впливу різних за своїм змістом форматів організації навчальної діяльності (відповідно за спеціальностями 227 “Терапія та реабілітація” і 222 “Медицина”) на перебіг процесів формування функціональних можливостей і адаптаційних ресурсів організму дівчат і юнаків, які навчаються, та їх провідні кореляти, якими слід вважати ступінь розвитку психофізіологічних функцій та особливостей особистості.

Слід підкреслити і той факт, що відповідно до даних, отриманих під час проведення наукових досліджень, виявлено, що переважна більшість осіб, які здобували спеціальності за реабілітаційним профілем, мешкали в умовах гуртожитків ЗВО (31,1% дівчат і 30,5% юнаків), в умовах окремих (власних) квартир (24,4% дівчат і 22,2% юнаків) або наймали житло (22,2% дівчат і 25,0% юнаків). Подібні до попередніх результати спостерігались і у разі визначення аналогічних показників щодо житлово-побутових умов серед представників групи порівняння – переважна більшість осіб, які здобували спеціальності за загальномедичним профілем, наймали житло (27,9% дівчат і 29,0% юнаків), мешкали в умовах гуртожитків ЗВО (26,4% дівчат і 35,4% юнаків) та в умовах окремих (власних) квартир (16,7% дівчат і 22,5% юнаків). Частка інших різновидів окремих варіантів проживання (індивідуальний будинок тощо) була незначною і, як правило, коливалась від 8,8% до 11,7% .

Важливим компонентом сучасних освітніх програм є ціла низка навчальних занять, винесених на самостійну роботу студентів. Тому вельми вагомим слід вважати створення оптимальних умов для її організації, здійснення позанавчальної самостійної роботи, які спрямована на підготовку до практичних занять, виконання домашніх завдань, закріплення та поглиблене засвоєння провідних положень навчального матеріалу, який пройдений. Тому необхідно було підкреслити, що у всіх досліджуваних групах, які підлягали аналізу, переважала питома вага показників, котрі відзначали наявність окремої кімнати для занять у структурі помешкань постійного перебування

(гуртожиток, квартира, індивідуальний будинок, тощо) – відповідно у 68,8% дівчат і 63,8% юнаків, які засвоювали спеціальності реабілітаційного фаху, а також у 57,5% дівчат і 64,5% юнаків, які засвоювали основні спеціальності загальнономедичного фаху

Як ще один не менш вагомий чинник, котрий також забезпечує раціональні та адекватні гігієнічні умови реалізації активної життєдіяльності студентської молоді, слід вважати житлову площу, яка припадає на 1 особу. В ході проведених досліджень встановлено, що житлова площа в межах від 15 до 20 м² була властива для 28,8% дівчат і 33,3% юнаків, які здобували спеціальності реабілітаційного профілю, та 17,6% дівчат і 19,3% юнаків, які здобували спеціальності загальнономедичного фаху, житлова площа в межах від 10 до 15 м² – для 26,6% дівчат і 16,6% юнаків, які здобували спеціальності реабілітаційного профілю, та 19,1% дівчат і 16,1% юнаків, які здобували спеціальності загальнономедичного фаху, житлова площа в межах від 5 до 10 м² – для 24,4% дівчат і 14,46% юнаків, які здобували спеціальності реабілітаційного профілю, та 27,9% дівчат і 16,1% юнаків, які здобували спеціальності загальнономедичного фаху.

Важливо відзначити і той факт, що в незадовільних умовах, котрі відзначаються тим, що 1 людину припадає менше 5 м², мешкає 8,8% дівчат і 16,6% юнаків, які здобували спеціальності реабілітаційного профілю, та 19,1% дівчат і 25,0% юнаків, які здобували спеціальності загальнономедичного фаху, тобто кількість студентів, котрі навчались за освітньо-професійною програмою 222 “Медицина”, проживали у більш гірших умовах, ніж їх ровесники з протилежної групи, котрі навчались за освітньо-професійною програмою 227 “Терапія та реабілітація”.

Наявність централізованого опалення, холодного і гарячого централізованого водопостачання, централізованої каналізації, газових або електричних кухонних плит, які функціонують у власних помешканнях, відзначали 77,7-97,7% дівчат і 83,3-97,23% юнаків, що засвоювали спеціальності реабілітаційного профілю, та 89,7-97,0% дівчат і 93,5-100% юнаків, що засвоювали спеціальності загальнономедичного фаху.

Під час здійснення суб’єктивно-значущої оцінки провідних параметрів мікрокліматичних умов перебування студентської молоді в умовах ЗВО протягом осінньо-зимового періоду було виявлено, що найбільша частка студентів визначала їх як переважно-комфортні та комфортні. Саме такими їх вважали відповідно 53,3% і 31,1% дівчат та 52,7% і 38,8% юнаків, що здобували спеціальності реабілітаційного фаху, а також 52,9% і 38,2% дівчат та 54,8% і 35,4% юнаків, що здобували спеціальності загальнономедичного фаху. Дискомфортним вважали мікрокліматичні умови лише 2,2% дівчат і 5,5% юнаків, які належали до першої із наведених групи, та 3,2% юнаків, які належали до другої із наведених групи.

В ході проведення суб’єктивно-значущої оцінки провідних характеристик мікрокліматичних умов перебування студентської молоді впродовж

весняно-літнього періоду спостерігалась картина дещо іншого змісту – домінуюча частка студентів визначала їх як переважно комфортні, що були властиві для 82,2% дівчат та 88,8% юнаків, які засвоювали спеціальності реабілітаційного профілю, а також 86,7% дівчат та 77,4% юнаків, які засвоювали спеціальності загальномедичного профілю. Дискомфортним вважали мікрокліматичні умови лише 6,6% дівчат, які належали до першої із наведених групи, та 1,4% юнаків, які належали до другої із наведених групи.

Проживання в районі із забрудненим атмосферним повітрям, відповідно до даних проведеного опитування, було властивим для 82,2% дівчат і 80,5% юнаків, що здобували спеціальності реабілітаційного фаху, та для 88,2% дівчат і 77,4% юнаків, що здобували спеціальності загальномедичного фаху.

В ході здійснення узагальненої суб'єктивно-значущої оцінки житлово-побутових умов місць постійного перебування переважна частка досліджуваних осіб відзначали їх, як добрі та задовільні. Саме така оцінка була властива відповідно для 31,1% і 42,2% дівчат та 38,8% і 36,1% юнаків, що засвоювали спеціальності реабілітаційного профілю, та відповідно для 33,3% і 29,4% дівчат та 35,4% і 41,9% юнаків, що засвоювали спеціальності загальномедичного профілю. Натомість як незадовільні їх оцінювали відповідно 8,8% дівчат і 5,5% юнаків, що здобували спеціальності реабілітаційного фаху, та відповідно 8,8% і 6,4% юнаків, що здобували спеціальності загальномедичного фаху, як відмінні – відповідно 17,7% дівчат і 19,4% юнаків, що засвоювали спеціальності реабілітаційного профілю, та відповідно 27,9% і 16,1% юнаків, що засвоювали спеціальності загальномедичного профілю.

Крім того, в ході досліджень, які були проведені, встановлено, що на момент обстеження переважна частка досліджуваних осіб були неодруженими – саме такий сімейний стан був властивий для 91,1% дівчат і 88,8% юнаків, що здобували спеціальності реабілітаційного фаху, та для 92,6% дівчат і 90,3% юнаків, що здобували спеціальності загальномедичного фаху.

Взаємовідносини у родині, в котрих перебували досліджувані особи, слід було трактувати як дружні та ненапружені. Саме такий вердикт слід було винести для 53,3% і 24,4% дівчат та 66,6% і 13,8% юнаків, які засвоювали спеціальності реабілітаційного профілю, а також для 60,2% і 17,6% дівчат та 77,4% і 9,6% юнаків, які засвоювали спеціальності загальномедичного профілю.

Зрештою, не можна було не відзначити той факт, що систематично у позанавчальний час з метою покращання свого матеріального благополуччя працювали 28,8% дівчат і 30,5% юнаків, які здобували спеціальності реабілітаційного фаху, та 11,7% дівчат і 22,5% юнаків, які здобували спеціальності загальномедичного фаху. Причому із майбутньою професією оплачувана у позанавчальний час робота була пов'язана лише у 26,6% дівчат і 33,33% юнаків із числа тих, хто працював і належав до першої із наведених груп, та тільки у 33,8% дівчат і 35,4% юнаків, із числа тих, хто працював і належав до другої із наведених груп.

Висновки. В ході проведених здійснена поглиблена гігієнічна оцінка умов виконання професійно-орієнтованої навчальної діяльності студентів, які засвоюють спеціальності реабілітаційного профілю, у закладах вищої освіти.

Дані гігієнічної оцінки умов перебування і організації добової діяльності, рівня професійно-значущої навчальної адаптації та стану здоров'я студентів, котрі здобувають основні спеціальності як реабілітаційного фаху, так і загальномедичного фаху, цілком однозначно визначають той факт, що умови здійснення навчальної і позанавчальної діяльності переважна більшість студентської молоді, котра підлягала дослідженню, а саме 53,3% і 31,1% дівчат та 52,7% і 38,8% юнаків, що здобували спеціальності реабілітаційного фаху, визначає як переважно-комфортні та комфортні. Умови здійснення навчальної і позанавчальної діяльності (мікрокліматичні параметри, показники освітлення, вентиляції тощо) характеризуються практично повною відсутністю суттєвих відхилень від існуючих гігієнічних вимог, є цілком порівняними, дозволяють адекватно виявити основні закономірності впливу різноманітних підходів відносно організації навчального процесу на функціональний стан та адаптаційні можливості організму дівчат і юнаків та вимагають неодмінного урахування під час розроблення підходів щодо створення превентивного освітнього середовища в умовах закладів вищої освіти.

Література:

1. Holliman J., Martin A. J., Collie R. J. Adaptability, engagement, and degree completion: a longitudinal investigation of university students. *Educ. Psychol.* 2018. № 38. P. 785-799. <https://doi.org/10.1080/01443410.2018.1426835>
2. Holliman A., Waldeck D., Jay B. et al. Adaptability and social support: examining links with psychological wellbeing among UK students and non-students. *Front. Psychol.* 2021. № 12. 636520. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.636520>
3. Aherne D., Farrant, R., Hickey, L. et al. Mindfulness based stress reduction for medical students: optimising student satisfaction and engagement. *BMC Medical Education.* 2016. T. 16. № 1. P. 209. <https://doi.org/10.1186/s12909-016-0728-8>
4. Collie R. J., Holliman A. J., Martin A. J. Adaptability, engagement, and academic achievement at university. *Educ. Psychol.* 2017. № 37. P. 632-647. <https://doi.org/10.1080/01443410.2016.1231296>
5. Сергета І. В., Серебреннікова О. А., Стоян Н. В. та ін. Психогігієнічні принципи використання здоров'язберігаючих технологій у сучасних закладах вищої освіти. *Довкілля та здоров'я.* 2022. № 2 (103). С. 32-41.
6. Сергета І. В., Браткова О. Ю., Серебреннікова О. А. Наукове обґрунтування гігієнічних принципів профілактики розвитку донозологічних зрушень у стані психічного здоров'я учнів сучасних закладів середньої освіти (огляд літератури і власних досліджень). *Журнал НАМН України.* 2022. Т. 28, № 1. С. 306-326. <http://doi.org/10/37621/JNAMSU-2022-1-2>
7. Voloshyna V., Denysiuk O., Varina H., Hrynzovskyi A. M. et al. Psychological features of modern elderly people's active life position. *Wiadomosci lekarskie.* 2022, tom LXXV (Issue 2 February 2022), P. 333-337. <https://doi.org/10.36740/WLek202202101>

References:

1. Holliman, J., Martin, A. J., Collie, R. J. (2018) Adaptability, engagement, and degree completion: a longitudinal investigation of university students. *Educ. Psychol.* 38, 785-799. <https://doi.org/10.1080/01443410.2018.1426835> [in English]
2. Holliman, A., Waldeck, D., Jay, B. et al. (2021) Adaptability and social support: examining links with psychological wellbeing among UK students and non-students. *Front. Psychol.* 12, 636520. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.636520> [in English]
3. Aherne, D., Farrant, R., Hickey, L. et al. (2016) Mindfulness based stress reduction for medical students: optimising student satisfaction and engagement. *BMC Medical Education.* 16. (1), 209. <https://doi.org/10.1186/s12909-016-0728-8> [in English]
4. Collie, R. J., Holliman, A. J., Martin, A. J. (2017) Adaptability, engagement, and academic achievement at university. *Educ. Psychol.* 37, 632-647. <https://doi.org/10.1080/01443410.2016.1231296> [in English]
5. Serheta, I. V., Serebrennikova, O. A., Stoian, N. V. et al. (2022) Psykhohihienichni prynypy vykorystannia zdoroviazberihaiuchykh tekhnolohii u suchasnykh zakladakh vyshchoi osvity [Psychohygienic principles of the use of health-preserving technologies in modern institutions of higher education]. *Dovkillia ta zdorovia – Environment and health.* 2 (103), 32-41. [in Ukrainian]
6. Serheta, I. V., Bratkova, O. Yu., Serebrennikova, O. A. (2022) Naukove obgruntuvannia hihienichnykh pryntsyviv profilaktyky rozvytku donozolohichnykh zrushen u stani psykhichnoho zdorovia uchniv suchasnykh zakladiv serednoi osvity (ohliad literatury i vlasnykh doslidzhen) [Scientific substantiation of the hygienic principles of prevention of the development of pre-clinical changes in the state of mental health of students of modern secondary education institutions (review of the literature and own research)] *Zhurnal NAMN Ukrainy – Journal of the National Academy of Sciences of Ukraine.* 28 (1), 306-326. <http://doi.org/10.37621/JNAMSU-2022-1-2> [in Ukrainian]
7. Voloshyna, V., Denysiuk, O., Varina, H., Hrynzovskyi, A. M. et al. (2022) Psychological features of modern elderly people's active life position. *Wiadomosci lekarskie. LXXV (Issue 2 February 2022),* 333-337. <https://doi.org/10.36740/WLek202202101> [in English]